

ПРО РОБОТУ ДРУГОГО ВСЕРОСІЙСЬКОГО КОНГРЕСУ ФОЛЬКЛОРИСТІВ

Ірина Коваль-Фучило

УДК 061.3:398(470+571)

1–5 лютого 2010 року в Москві тривав Другий всеросійський конгрес фольклористів. Його організував Державний республіканський центр російського фольклору за фінансової підтримки Міністерства культури Російської Федерації. Це найбільше зібрання російських учених, сферою зацікавлення яких є фольклор. Традиційними гостями на Конгресі були іноземні дослідники, які цього разу прийшли з України, Білорусі, Польщі, Сербії, Болгарії, Литви, Естонії, Фінляндії, Італії, Іспанії, Великої Британії, Казахстану та Канади. Загалом у роботі Конгресу взяло участь понад 500 осіб.

Урочисте відкриття Конгресу відбулося 1 лютого в Москві в Центральному будинку вчених. На відкритті були заслухані доповіді провідних фольклористів Росії, Білорусі, Польщі, України та інших країн, зокрема А. Каргіна, В. Гацака, Є. Бартмінського, М. Красикова. Учасники мали змогу побачити виступи унікальних фольклорних колективів — солістів і ансамблів — із Калузької, Білгородської, Володимирської областей РФ. Серед них — «Усерд», «Суджа», «Купава», а також народні музиканти з Татарстану та майстри горлового співу з Якутії.

Серед основних завдань Конгресу — об'єднання і консолідація зусиль усіх дослідників, збереження й систематизація нематеріального культурного народного спадку, його залучення до розвитку міжнародного спілкування та посилення творчих і наукових зв'язків. Конгрес надав унікальну можливість особистого спілкування всім, кому не байдужа доля традиційної культури.

До відкриття Конгресу Державний республіканський центр російського фольклору видав друком збірник «От конгресса к конгрессу: Навстречу Второму Всероссийскому конгрессу фольклористов» (М., 2010). Сюди

ввійшли дослідження провідних учених Росії, України, Білорусі, Казахстану, зокрема А. Каргіна, С. Неклюдова, А. Бабуріна, О. Бріциної, М. Лобанова, А. Морозова, А. Цветкова, Т. Щепанської, Д. Громова, М. Алексеєвського. Розвідки присвячено з'ясуванню місця фольклору в сучасному культурному просторі, визначенню предмета фольклористики, її проблемного поля, основних напрямів розвитку науки про фольклор на сучасному етапі, окресленню шляхів взаємозв'язку масової культури і фольклорної традиції.

Урочисте відкриття Другого всеросійського конгресу фольклористів. Москва. 2010. Фото І. Коваль-Фучило

Роботу учасників Конгресу було зосереджено в тринадцяти секціях («Комплексна текстологія і теорія фольклору», «Література, мистецтво і фольклор», «Сучасні форми фольклору», «Проблеми вивчення музичного фольклору: теоретичні і практичні аспекти етномузикознавства», «Мова фольклору», «Фольклор у сучасному освітньому процесі», «Проблеми вивчення і збереження декоративно-прикладного мистецтва і народних художніх ремесел», «Фольклор: міфологія, народні вірування, демонологія», «Хореографічний фольклор: проблеми вивчення

і втілення», «Проблеми фольклорного вивчення», «Фольклор у діяльності масових закладів культури», «Історія науки», «Фольклор і етнографія сьогодні») і чотирнадцяти круглих столах, присвячених проблемам вивчення жанрів фольклору, зокрема замовлянь, епосу, ігор, казок, малих жанрів фольклору, голосінь, пісень, а також аналізу історії країни у фольклорі, фольклору як предмета міждисциплінарних досліджень, етнотанці, міжетнічним процесам у фольклорі, інтернет-фольклору, періодичним і неперіодичним фольклорним виданням.

Другий всеросійський конгрес фольклористів засвідчив усім учасникам, а також тим, хто стежив за його роботою, що основний предмет їхнього дослідження — усна народна творчість — сьогодні викликає інтерес не лише у філологів, етнографів, тобто тих учених, які ним безпосередньо займаються, але й соціологів, культурологів, мистецтвознавців, працівників культурних установ.

Приємно дивує різноманіття підходів до опису сучасного стану фольклору, дослідницька сміливість, що дає змогу описувати ті аспекти, жанри фольклору, на які раніше не звертали уваги, або вони ставали об'єктом дослідження лише побіжно. Ідеться про так звані навколмонастирський фольклор, фольклор різних професій, писемні жанри фольклору, фольклор молодіжних субкультур тощо.

Доповіді учасників Конгресу стосувалися найрізноманітніших аспектів функціонування народної творчості в сучасних умовах, коли вивчення фольклору необхідно скеровувати принаймні в трьох напрямках: традиційний і новий фольклор селянського середовища; фольклор міста, зокрема різних соціальних груп і угруповань; інтернет-фольклор. Останній предмет дослідження спровокував найбільше дискусій і суперечливих суджень, зрештою, обговорення засвідчило, що фольклористи ще не напрацювали достатнього інструментарію для вивчення цієї сфери народної культури. Сьогодні багато дослідників, усвідомлюючи важливість цього матеріалу, використовують старі методики фіксування й дослідження,

що не завжди доречні в цій ситуації. Можливо, тут необхідні знання програмістів, веб-дизайнерів, інформатиків. Очевидно, постала необхідність організації спільної конференції для дослідників народної творчості і вчених зазначених галузей.

Дуже інформативним для всіх учасників Конгресу був круглий стіл «Періодичні і неперіодичні видання з фольклору», де слухачі довідалися про нові і вже відомі видання. Таку інформацію було б корисно розміщувати на сайтах наукових установ, зокрема на веб-сторінці Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. На цьому засіданні викликала зацікавлення презентація видання «Українські народні думи»¹, яке 2007 року здійснила група вчених ІМФЕ на чолі із Софією Грицою.

Для глибокого й різнобічного дослідження класичних фольклорних жанрів дуже корисною була робота круглих столів, присвячених замовлянням, ворожінням, епосу, малим жанрам фольклору, казці, голосінням. Це дає змогу для глибокого обговорення і осмислення досліджуваної проблеми в колі спеціалістів.

І. Коваль-Фучило презентує учасникам Конгресу видання «Українські народні думи». Москва. 2010 рр. Фото О. Югай

Для багатьох молодих учасників Конгресу став своєрідною підказкою для відповіді на запитання про те, що робити з тими різновидами фольклорних явищ, які стоять на межі фольклору і літератури, фольклору і релігії тощо. Ідеться про записи молитов-оберегів, які

сьогодні побутують і в селі, і в міській культурі, перекази Житій святих та сюжетів з Біблії, якими такі багаті українське село і місто, дівочі анкети, шкільні й армійські альбоми тощо.

Важливою проблемою сучасної фольклористики, про яку, здається, мало говорили, є функціонування сучасних сімейних обрядів, насамперед у міському середовищі. Зокрема

1 Українські народні думи / Упоряд. С. Грица, А. Іваницький, А. Філатова, Д. Щириця. – К., 2007.

КОНФЕРЕНЦІЯ «ВІКОВІ ЦІННОСТІ ПРАВОСЛАВ'Я» НА ГЛУХІВЩИНІ

Зоя Гудченко, Олена Таран

8–9 червня 2010 року в м. Глухові Сумської області відбулася п'ята науково-практична конференція «Вікові цінності православ'я», яку підготували і провели чоловічий ставропігійний монастир Різдва Пресвятої Богородиці Глинська пустинь, Національний заповідник «Глухів» та Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка. На пленарному засіданні головував архієпископ Конотопський і Глухівський Лука, намісник монастиря Різдва Пресвятої Богородиці Глинська пустинь, співголовою була вчений секретар Національного заповідника «Глухів» І. Мошик. У роботі конференції взяли участь науковці, викладачі, аспіранти, краєзнавці з Києва, Харкова, Сум, Ніжина, Конотопа, Хмельницького, Шостки, Глухова, Путивля та Луганська. Головна увага доповідачів була зосереджена на проблемах соціальної педагогіки і ролі релігійних організацій у вихованні молоді, формуванні її духовно-ціннісних орієнтирів, на проблемах дослідження православних святих України (монастирів, храмів, речей релігійного культу), а також біографій видатних особистостей православ'я. До роботи конференції долучилися й співробітники ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, автори цього повідомлення, виступивши з до-

це стосується весілля, похорон, коли за проведення ритуалу беруться відповідні агентства.

Більше інформації про роботу Конгресу, його Програму, де зазначено доповіді всіх учасників, рекомендації Конгресу, а також фотогалерею можна оглянути на сайті Державного республіканського центру російського фольклору (centrfolk.ru).

УДК 061.3(477.52)

повідями «Предмети богослов'я, церковної історії та права в університеті Святого Володимира та досвід їх викладання» (О. Таран), «З історії православних монастирів Слобідської України» (З. Гудченко).

Цікавим доповненням до науково-теоретичної частини конференції були дві екскурсії – у Глухові та Глинській пустині.

Перша проходила історичним середмістям останньої столиці Гетьманщини. Такий статус Глухів мав майже все XVIII ст., доки в 1781–1783 роках тут не було введено загальноімперські адміністративні порядки та скасовано ознаки автономії: Малоросійську колегію, Генеральний суд, козацький полковий устрій. Незважаючи на великі містобудівні зміни, втрати визначних культурних, громадських споруд, житлових будинків, Глухів зберігає чимало пам'яток архітектури доби бароко, класицизму, пізніх стильових напрямків. Найдавніша з них – мурована Миколаївська церква, заснована у 1693–1695 роках – головна споруда на колишній Радній площі, де благословляли на гетьманство Івана Скоропадського (1708), Данила Апостола (1727) і Кирила Розумовського (1750). Перед церквою збиралися козацькі ради, відбувалися інші важливі події столичного міста, радісні й трагічні. Від